

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะของผู้บริหาร ครู นักเรียน และสถานแวดล้อมของ โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับผ่านเกณฑ์จำนวน 46 โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 55 โรงเรียน ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 178 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 551 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน 1 ฉบับ แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน 1 ฉบับ แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้บริหาร ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอนแบ่งออกเป็น 6 ตอน ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับภูมิหลังของครู ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามขวัญในการปฏิบัติงานของครู ตอนที่ 3 เป็นแบบวัดทัศนคติด้านต่าง ๆ คือ ทัศนคติต่อวิชาชีพครู ทัศนคติต่อโรงเรียน ทัศนคติต่อชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงาน ทัศนคติต่อบุคลิกภาพของครูใหญ่ ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามสถานแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านโอกาสความก้าวหน้า ด้านลักษณะการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาชั้นต้น ตอนที่ 6 เป็นแบบประเมินสมรรถภาพครู

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาลักษณะของผู้บริหาร ครู นักเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์พบว่า

โรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นเพศชายจำนวนร้อยละ 52.17 เพศหญิงจำนวนร้อยละ 47.83 มีวุฒิทางครูจำนวนร้อยละ 97.87 มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่าจำนวน 97.87 โรงเรียนจำนวนร้อยละ 78.26 มีผู้บริหารผ่านการอบรมหลักสูตรนักบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร อายุเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียนเท่ากับ 48.65 ปี มีประสบการณ์การบริหารเฉลี่ย 12.71 ปี และผู้บริหารมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูในระดับดีมาก

ครูแต่ละโรงเรียนมีอายุเฉลี่ย 36.95 ปี มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนนั้น ๆ เฉลี่ย 10.43 ปี วันลาเฉลี่ย 2.95 วัน มีทัศนคติต่อโรงเรียนในระดับดีมาก มีขวัญในการปฏิบัติงาน ทัศนคติต่อวิชาชีพครู ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงาน ทัศนคติต่อชุมชน ทัศนคติต่อบุคลิกภาพของครูใหญ่ด้านความรับผิดชอบ มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และสมรรถภาพครูอยู่ในระดับดี มีทัศนคติต่อบุคลิกภาพของครูใหญ่ ด้านการมีอำนาจอิทธิพล ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ในระดับปานกลางค่อนข้างดีและมีทัศนคติต่อบุคลิกภาพของครูใหญ่ด้านการเข้าสังคมในระดับปานกลาง

นักเรียนมีอายุเฉลี่ย 12.62 ปี วันมาเรียนเฉลี่ย 202.17 วัน อัตราส่วนเฉลี่ยของครูเพศหญิง อัตราส่วนของครูที่มีวุฒิครู อัตราส่วนของครูที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า อัตราส่วนของครูที่สอนวิชาที่ถนัด อัตราส่วนของนักเรียนหญิง อัตราส่วนของพื้นที่ต่อนักเรียน อัตราส่วนของครูต่อนักเรียน และอัตราส่วนของห้องเรียนต่อนักเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 0.639, 0.912, 0.898, 0.897, 0.508, 5.592, 17.717 และ 26.152 ตามลำดับ และมีสภาพการปฏิบัติงานด้านโอกาสความ

ก้าวหน้า ด้านการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาชั้นต้นในระดับดี สถานการณ์ปฏิบัติงานด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านนโยบายและการบริหารอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างดี

2. ผลการศึกษาลักษณะของผู้บริหาร ครู นักเรียน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์พบว่า

โรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นเพศชายจำนวนร้อยละ 58.18 เพศหญิงจำนวนร้อยละ 41.82 มีวุฒิทางครูจำนวนร้อยละ 96.36 มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่าจำนวนร้อยละ 85.45 โรงเรียนจำนวนร้อยละ 90.91 มีผู้บริหารผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร อายุเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียนเท่ากับ 49.98 ปี มีประสบการณ์การบริหารเฉลี่ย 13.94 ปี และผู้บริหารมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูในระดับดี

ครูแต่ละโรงเรียนมีอายุเฉลี่ย 36.68 ปี มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนนั้น ๆ เฉลี่ย 9.67 ปี วันลาเฉลี่ย 6.02 วัน มีทัศนคติต่อโรงเรียนในระดับดีมาก มีทัศนคติต่อวิชาชีพครู ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงาน ทัศนคติต่อชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและสมรรถภาพครูในระดับดี มีขวัญในการปฏิบัติงาน ทัศนคติต่อบุคลิกภาพของครูใหญ่ด้านการมีอำนาจ อิทธิพล ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ในระดับปานกลางค่อนข้างดี มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและทัศนคติต่อบุคลิกภาพของครูใหญ่ด้านการเข้าสังคมในระดับปานกลาง

นักเรียนมีอายุเฉลี่ย 12.64 ปี มีวันมาเรียนเฉลี่ย 200.94 วัน อัตราส่วนของครูเพศหญิง อัตราส่วนของครูที่มีวุฒิครู อัตราส่วนของครูที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า อัตราส่วนของครูที่สอนวิชาที่ถนัด อัตราส่วนของนักเรียนหญิง อัตราส่วนของพื้นที่ต่อนักเรียน อัตราส่วนของครูต่อนักเรียน และอัตราส่วนของห้องเรียนต่อนักเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 0.577, 0.946, 0.858, 0.914, 0.480, 3.926, 19.218, 27.600 ตามลำดับ และมีสถานการณ์ปฏิบัติงานด้านโอกาสความก้าวหน้า อยู่ในระดับดี สถานการณ์ปฏิบัติงานด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาชั้นต้นในระดับปานกลางค่อนข้างดี

3. ผลการเปรียบเทียบลักษณะของผู้บริหาร ครู นักเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์มีดังนี้

ด้านลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวนโรงเรียนที่ผู้บริหารมีคุณวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีมากกว่า และมีผู้บริหารโรงเรียนที่มีทัศนคติต่อวิชาชีนครูดีกว่าโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ แต่มีจำนวนโรงเรียนที่มีผู้บริหารผ่านการอบรมหลักสูตรนักบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานครน้อยกว่าโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ส่วนด้านอื่น ๆ ใกล้เคียงกัน

ด้านลักษณะของครูผู้สอนพบว่า โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีครูที่มีขวัญในการปฏิบัติงานและทัศนคติต่อโรงเรียนดีกว่าโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ แต่มีจำนวนวันลาของครูน้อยกว่าโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ส่วนด้านอื่น ๆ ใกล้เคียงกัน

ด้านลักษณะของนักเรียนพบว่า โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์กับไม่ผ่านเกณฑ์ มีนักเรียนที่มีอายุเฉลี่ยและจำนวนวันมาเรียนใกล้เคียงกัน

ด้านลักษณะและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีอัตราส่วนของครูเพศหญิง อัตราส่วนของพื้นที่ต่อนักเรียนสูงกว่าโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ และมีสภาพการปฏิบัติงานด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาชั้นต้นดีกว่าโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ส่วนด้านอื่น ๆ ใกล้เคียงกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาลักษณะของผู้บริหาร ครู นักเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์พบว่าด้านผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่มีผู้บริหารที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี และมีทัศนคติต่ออาชีพครูในระดับดีมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2527 : 74) ที่พบว่า เจตคติต่อวิชาชีนครูและคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสูงกว่าของหัวหน้าสถานศึกษา

มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยส่วนรวมของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านครูผู้สอนมีจำนวนวันลาเฉลี่ยน้อยมากคือประมาณ 2.95 วัน ต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอรพรรณ วีระกะลัส (2523) ที่พบว่าจำนวนวันลาของครูมีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. จากการศึกษาลักษณะของผู้บริหาร ครู นักเรียน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์พบว่าด้านผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีผู้บริหารที่ผ่านการอบรมหลักสูตรนักบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่พบว่าการอบรมเพิ่มเติมหลักสูตรนักบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยส่วนรวมของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ส่วนหนึ่งมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี (มีโรงเรียนจำนวนร้อยละ 14.55 มีผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี) และผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่มีทัศนคติต่ออาชีพครูในระดับดีซึ่งต่ำกว่าทัศนคติต่อวิชาชีพครูของผู้บริหารโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์

3. จากการเปรียบเทียบลักษณะของผู้บริหาร ครู นักเรียน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์พบว่าแตกต่างกันในลักษณะสำคัญดังที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1, 2 นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนโรงเรียนที่มีผู้บริหารเพศหญิงในกลุ่มผ่านเกณฑ์สูงกว่าโรงเรียนในกลุ่มไม่ผ่านเกณฑ์ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2527 : 74) ที่พบว่า หัวหน้าสถานศึกษาเพศหญิงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยส่วนรวมของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ขวัญในการปฏิบัติงานและทัศนคติต่อโรงเรียนของครูในโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ดีกว่าครูในโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2527 : 62) ที่พบว่าขวัญและกำลังใจของครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยส่วนรวมของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนด้านจำนวนโรงเรียนที่มีผู้บริหารมีวุฒิทางครู อายุ และประสบการณ์การบริหารของผู้บริหาร อายุ ประสบการณ์การสอนในโรงเรียนนั้น ๆ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ทัศนคติต่อวิชาชีพครู ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงาน ทัศนคติต่อบุคลิกภาพของครูใหญ่ทั้ง 4 ด้าน มนุษยสัมพันธ์ และสมรรถภาพของครู อัตราส่วนของครูที่มีวุฒิครู อัตราส่วนของครูที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า อัตราส่วนของครูที่สอนในวิชาที่ถนัด อัตราส่วนของนักเรียนหญิง อัตราส่วนของครูต่อนักเรียน

อัตราส่วนของห้องเรียนต่อนักเรียน สภาพแวดล้อมด้านนโยบายและการบริหาร และด้านโอกาสความก้าวหน้า มีลักษณะใกล้เคียงกัน จากผลการเปรียบเทียบลักษณะด้านครูผู้สอนนั้น พบว่า มีความแตกต่างกันเพียง 3 ด้านนั้น อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนไม่คำนึงถึงการผ่านเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษา เนื่องจากสำนักงานการศึกษาไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของครู สำนักงานศึกษามีอำนาจในการกำหนดนโยบายในการจัดและพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร แต่ไม่มีอำนาจในการควบคุมการปฏิบัติงานของครู อาจเป็นผลให้ครูบางส่วนไม่กระตือรือร้นที่จะพยายามพัฒนาปรับปรุงการสอนเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ เพราะผลการสอนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินนั้นเป็นผลเพียงพอที่จะทำให้เด็กสามารถได้รับผลการตัดสินให้เลื่อนชั้นได้ ในขณะที่เดียวกันมีครูบางส่วนที่เห็นว่าเกณฑ์การประเมินผลที่สำนักงานศึกษากำหนดขึ้น ลักษณะของเกณฑ์เป็นการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูควรกระทำ ครูส่วนนี้จึงอุทิศตนให้กับการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น จำนวนวันลาของครูในโรงเรียนที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับผ่านเกณฑ์จึงน้อยกว่า มีขวัญในการปฏิบัติงานและทัศนคติต่อโรงเรียนที่ดีกว่า ครูในโรงเรียนที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ ส่วนด้านอื่น ๆ ที่ไม่แตกต่างกันนั้นอาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนนั้นเป็นเวลานานทั้ง 2 กลุ่ม (ค่าเฉลี่ยของจำนวนปีที่สอนอยู่ในโรงเรียนนั้น ๆ เท่ากับ 10 ปี และ 9 ปี ตามลำดับ) ไม่มีการย้ายทั้งที่กรุงเทพมหานครอนุญาตให้ย้ายได้ถ้ารับราชการในโรงเรียนนั้นมาแล้ว 3 ปี ซึ่งการที่ครูไม่ย้ายไปทำการสอนที่โรงเรียนอื่นอาจเพราะพึงพอใจสภาพที่เป็นอยู่ จึงทำให้ทัศนคติต่อวิชาชีพครู ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงาน ทัศนคติต่อชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน ทัศนคติต่อผู้บริหารทุกด้านและมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานของครูในโรงเรียนสองกลุ่มนี้ไม่ต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าโรงเรียนที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์กับไม่ผ่านเกณฑ์ มีความแตกต่างกันในด้านจำนวนวันลาของครู ขวัญ

ในการปฏิบัติงาน ทิศนคติต่อโรงเรียน การมีมูลนิธิของโรงเรียน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชา ขึ้นต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าครูในโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีขวัญในการปฏิบัติงานดีกว่าครูในโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวไว้ข้างต้นซึ่งแสดงให้เห็นว่า ขวัญในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่สำคัญมาก และมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารระดับสูงควรมีนโยบายในการพัฒนาขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากครูในโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ยังมีขวัญในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี ส่วนครูในโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์มีขวัญในการปฏิบัติงานในระดับปานกลางค่อนข้างดีเท่านั้น และในการแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาขึ้นต้น เช่น หัวหน้าหมวด หัวหน้าสาย หรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ตั้งขึ้นเองภายในโรงเรียนควรพิจารณาให้เหมาะสม เพราะเป็นผู้บริหารในระดับทำงานใกล้ชิดกับคณะครู
2. ควรมีการศึกษาถึงลักษณะพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์